

Acesta fóia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 florini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainata
galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentulu se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonézia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, seu prin posta
seu prin domni co-
lectori.

Nr. 23.

Brasiovu 1. Decembre 1877.

Anulu X.

Sumariu: Despre traduceri. (Fine.) — Epistole de ale repausatiloru. (Continuare). — Despre costumele nationali romaneschi. — Despre museulu ethnologicu universale din Lips'a.

Despre traduceri.

(Fine.)

III.

Si dicundu acestea pentru ori-ce traductiune in genere, éta, ni se presenta indata ocasiunea de a fi traduse operile lui intr'o limba de toti intielesa si toturoru placuta.

Sunt acum secoli numerosi, de candu Biografiele barbatiloru ilustri, scrise de istoriculu din Cheronea se dau, nu numai ca modelle de stilu narrativu frumosu mladiite pentru nesecat'a varietate a coprinsului loru, ci inca si cá nepretiuite invetiaturi pentru formarea nobileloru caractere, pentru respandirea simtieminteloru de patriotismu, de pietate si de statornicia la cele bune, in sinulu natiunilor culte.

Farmecul scrierei lui Plutarchu a contribuitu, in modu puternicu, la popularisarea virtutilor antice in lumea moderna; elu a fostu din tempulu Renascerei incóce, — iertati-mi acésta locutiune poporana — lipiciulu celu mai de toti sintitu, alu antichitatei.

Asiu poté, prin multime de exemple, se vinu a confirma acestu faptu. Dintre tóte inse, voiu alege numai unulu, si acela nu va fi panegiriculu unui scriitoriu, caruia i s'aru poté imputa exageratiunile unui entusiasmu de natura literaria.

Nu! voiu cita cuventele unui rege activu, bunu ostasiu si bunu administratoriu, pururea preocupatu de gloria si de binele poporului seu.

Asultati, rogu-ve, ce ceria intr'o di, cáttra soci'a sa, Henricu alu IV-le, tatalu poporului francesu:

„Vive Dieu! vous ne m'auriez seeu mieux man-
der qui me fust plus agréable que la nouvelle du
plaisir de lecture que vous a prins. Plutarque me
soubsrit tousjours d'une fresche nouveauté; l'aymer,
c'est m'aymer, car il a esté longtemps l'instituteur
de mon bas aage; ma bonne mère, à laquelle je
doibs tout, et qui ne vouloit pas (ce disoit-elle) voir
en son fils un illustre ignorant, me mist ce livre
entre mes mains, encore que je ne feusse a peine
plus un enfant à la mamelle. Il ma esté comme ma
conscience, et ma dicté à l'aureille beaucoup de bou-
nes honestetés et maximes excellentes pour ma con-
duite et le gouvernement de mes affaires.“

Dara ce mai aveamu noi trebuintia, domniloru, se ceremu dela regi straini, laude pentru virtutile insufletitóre ale scrierii lui Plutarchu, candu aflamu in thesaurulu istoricu alu lui Suidas, cumu-cá intemeitorulu coloniilor romane din Daci'a, marele Traianu, dase ordinu dregatorilor sei din provinciile orientale ale imperiului, cá se se povatuiésca intru tóte cu disele lui Plutarchu!

Éta dara ale cui scrieri, noi ceremu a le avea astadi in limb'a romanésca!

Se nu se mire nimeni déca si noi le ceremu mai folositóre pentru toti, mai strabatatóre cáttra toti, decàt ori care altele.

Se adaogemu, domniloru, ca istori'a literaria ne presenta, totu in privint'a lui Plutarchu, unu faptu care merita aci o speciale mentiune.

In epoch'a pe caudu limb'a francesa, — de altumentrelea asia de saraca in traductiuni perfecte de pre eci antici, — erá inca in processulu ei de formare, modestulu si eruditulu calugera Jaques Amyot a facutu din vietile lui Plutarchu, o scriere neperitóre in limb'a francesa.

Cátu de pucinu mladiite erau pe atunci scrierea si vorbirea acestei limbi, Amyot a plamaditu cu densa o reproducere, si exacta si perfecta a model-lului elenescu. „De atunci incóce, a disu unu altu mare scriitoru, Montaigne, cutédia cineva a vorbi si a serie: — ou osait à ceste heure et parler et escrire.“

Permiteti'mi a pune capetu acestoru observatiuni asupra insemnatatei extraordinarie si asupra iualtelor tolóse ale unei bune traductiuni popularie de pre Vietile lui Plutarchu, cetindu-ve inse'si cuvintele ace-lui carele, print'r'o lucrare staruitóre de aui indelungi, a daruitu incependei literaturi a poporului francesu, unu Plutarchu totu asia de prefectu cá si originalulu elinescu. Totusi, domniloru, se credeti, cá in cele dise de Amyot in urmatórea citatiune, unic'a scusa a parerei ce densulu emite asupra traductiunilor din Plutarchu, este numai si numai admirabil'a perfec-tiune cu care densulu a sciutu se'l traduca.

„Il y a tant de plaisir, — dice elu in precu-
ventarea sa, — d'instruction et de profit en la sub-
stance du livre, qu'en quelque style qu'il soit, pourvu

qu'il s'entende, il ne peut faillir a estre bien reçus de toute personne de bon jugement, pour ce que c'est en somme un recenil abrégé de tout ce qui a esté de plus mémorable et de plus digne faict ou dict par les plus grands roys, plus excelents capitaines et plus sages hommes des deux plus nobles, plus vertuoses et plus puissantes nation qui jamois furent au monde."

Faca si traducatorii romani asia de bine cumu a facutu Amyot, intr'o limba care de siguru nu avea pe atunci o mai strinsa inchiegare de cumu are cea romana adi, sceria-ne ei pe Plutarchu romanesc astufeliu cumu l'a scrisu Amyot frantiozesce si noi ii vomu lauda si' vomu resplati chiaru de nu s'aru arata asia de modesti ca Amyot.

IV.

Dara este tempu se ne aruncamu ochii si asupra cercariloru, ce ne au venit u estimpu la concursu.

Aci, domniloru, ne intempina o mare grijă.

Din inaltimile luminóse, la care ne amu ridicatu, pretiuindu pe de o parte calitatile felurite, ce trebuia se insusiésca ori-ce buna traductiune romana, éra pe de alta parte cele cu totulu speciale, ce se ceru pentru popularisarea inseminatei opere a lui Plutarchu, óre mai cunteza-vomu acumu a ne pravali in nomolósele si intunecatele dibuiri ale concurrentiloru nostri de estimpu?

Si cu tóte aceste, datori'a ne impune a ve vorbi in parte despre ele, si chiaru a ve incerca audiulu cu cateva extracte dintr'ensele.

Se incepemu, — si acest'a cu precugetare — in ordine inversa de cumu elu au fostu dela inceputu clasificate:

Manuscriptulu **D** ne presenta, Domniloru, nu numai cele optu paragrafuri (dela XV pana la XXIII) cerute de noi, ci viéti'a lui Sylla intréga. Ne amu fi multiamitu si cu mai puçinu, sub conditiune, că pretutindeni se fia originalulu mai bine intielesu, frasele romanesci mai bine formate si se lipsesca o ne-cumpatata profusiune de provincialismi incorrecti ai graiului poporanu de preste Milcovu, cari se simtu atàtu in cuvinte cătu si in formele grammaticali. A gresitul traducatorulu crediendu ca prin cantitate va rescumpara calitatea.

Celu cu ht. **C** a fostu mai economu la pagine, dara nu si la restalmaleiri false, la frase reu implete, si la intorseturi si expresiuni stangacie, cari denota tóte neindemanarile unui scriitoriu, deprinsu, dincolo de Carpati, cu fraseologii eterogene ale germaniloru si magiariloru.

Si mai slabu inca decàtu aceste doue, este manuscriptulu **B**, carele nu numai ca este scurtat cu paragrafulu XXII si ultimu, dara inca, pe langa tóte erorile celoru precedenti, mai unesce adesea si pe acela alu urmatorului ms. **A**.

Asupra acestuia inse cata se ne oprimu mai cu de-amnenuntulu.

Intr'ensulu lipsesce, mai preste totu loculu primulu defectu care s'a invederatu in celealte, adeca o imperfecta petrundere in intielesulu autorului; nu numai atàtu, dara inse'si frusele suntu mai totu-déuna bine aduse si, cu tóte ca une-ori ele se abatu camu departe dela ordinea stabilita de scriotorulu elenu, ele totusi ajungu la o deplina si fidele translatiune a ideiloru.

Acstea tóte suntu, fora indoieala, numai calitati, că-ci scimu bine cu totii, ca stilulu, une-ori camu difusu séu camu profusu alu lui Plutarchu, reclama, in alte limbi, neinlaturate inversiuni. Asia dara, nici chiaru pentru asemene schimbari, nu amu poté face imputare traducatorului nostru.

Dara ce folosu! Tóte bunurile lucrarei sale pica diosu dinaintea adunaturei de expresiuni neusitate, de neologismi neadmisii in limb'a romanescă, de cuvante nepricepute poporului nostru si adesea pote si celoru semi-culti, cu care ii place traductorului nostru se impestritiedie si se patedie stilulu seu, de altumentrelea curatul si lesniciosu.

Inchipuiti-ve, domniloru, unu riu limpede si rapide, in a carui albia aru fi presaratu cineva, cu reavointia, o multime de petroie gloduróse, de cari, impedicandu-se pe totu minutulu valulu, iti asverle cu stropituri neplacute in fația.

Veti intielege dara ca, in asemene conditiuni, ne a fostu peste putintia că se ve recomandam su pentru premiare, pe autorulu necunoscutu alu manuscriftului A; că-ci, — că se vorbim curatulu adeveru, — vietiele lui Plutarchu, tradate intr'o limba ca a sa, nu potu fi de vreunu folosu nici macaru acelora pucini dintre romani cari singuri le-aru pricepe, si cari tocmai aceia, mai bucurosu le-aru citi in textulu loru elenu, séu in minunatele traductiuni latine ce s'au facutu de cătra eruditii umanisti din secolulu alu XV-lea.

Asia dara, scopulu literariu si totu-deodata moralu, alu popularisarii capiteloru de opera ale biografului anticu printre romani, n'aru si catusi de pucinu atinsu.

Traducatorulu 'si aru fi perduto tempulu; noi, banii; si — ceea ce este si mai tristu, — publiculu romanu aru fi remasu in deplina nesciuntia si in deplina nepasare de cele ce se voru fi povestindu in intunecatulu, sberlitulu si maracinosulu nostru Plutarchu.

Dara, vina acelasi concurrente séu altulu, unindu cu netagaduitele calitati ale manuscriftului A, pe aceleale ale unei limbi pe deplinu potrivite cu scopulu indicatul pentru traductiunea lui Plutarchu, si noi vomu fi fericiți a recunoscere mai anteu intr'ensulu pe unu urmasiu romanescu alu meritosului Jacques Amyot.

Amu alesu doue bucati din textulu manuscriftelor, spre a vi le citi una dupa alta din căte-si patru specimenele si a ve constitui ensive judecatorii din pucinu ale apretiuirilor pe cari noi le-amu for-

mulatu aci, dupa o mai intinsa si mai scrupulosa examinare a intregilor operate.

Éta cumu traduce fia-care din ei, partea prima din § XVI, in care Plutarchu descria, cu voiciunea plina de colorit a stilului seu, aspectulu stralucit si spaimentatoru alu órdelorul felurite de barbari grămadite in ostirea lui Mithridate:*)

Ms. D „Aflandu se acumu impreuna, ei pusera stapanire pe unu munte, care se radica in midiuloculu campiilor elatice cu pamenturi bune si intinse avendu apa la pôle. Acestu munte se numea Filoviot si Sula laudá minunat'a lui fire si positiune. Dupa ce s'au tabaritu (romanii), ne-amicii loru s'au vediutu a fi de totu pucini, cä-ci nu aveau mai multi de o miia cinci sute calari si mai pucinu de cinci-spre-diece mii pedestri. Deci, silindu pe Arcelau ceilalti generali, si puindu'si ostirile in linie, au umplutu camp'a de cai, de carutie, de scute si de paveze**), ér' larm'a si strigarile nu le incacea aerulu dela atatea popóra asiediate la unu locu in linie. Nu mai pucinu imposanta si ingrijitóre de spaima era si greutatea luesului loru, ci se uimea viderea si prin scăparea armelor trumosu impodobite cu aur si argintu, si prin colorile vestimentelor midice si scitice amestecate cu arama si feru stralucitoru, care se pareau de focu si infricosiate candu se clatinau si se miscau. Vâdiându acestea romanii se facura mici sub siantiuri si Sulla, cu nici unu cuventu neputandu inlatura unirea loru, nici a'i sili voindu a intrá in lupte candu ei se gandeau se fuga, sta in linisce si greu suferea vediendu pe barbari camu insultau cu risulu si cu batjocura.“

Ms. C „Dupa ce se reunira trupele se asiediara in midiuloculu campiei Elatice*), pe o colina fertila, si vasta proovediuta la pôle cu apa. Camp'a acésta se numesce Philoboeotu, Sulla lauda multu natur'a si positiunea ei. Dupa ce inse se asiediara in tabera numerulu loru se paru inimiciloru fórté micu. Cä-ci calareti nu erau mai multi de o miia cinci sute, pedestrasu inse mai pucini de cincisprediece mii. Asia dar' ceialalti oficeri, constrinsera pe Archelaus, pusera trupele in siru de bataia, si umplura camp'a de cai, cara, pavedie si scuturi. D'abia suportá aerulu sgomotulu si strigatele atatoru natiuni**) ce erau adunate in sirulu de bataia. De alta parte in luxulu armaturei loru eraé ceva pomposu si maretiiu, ce nu era indifentu (negresitu indiferentu) si fora influenti'a spre a produce spaima, din contra scăparea armelor loru impodobite cu aur si cu argintu, colorile tunicelor medice si schytice amestecate cu metalu si

*) S'a pastratu la fia-care manuscrisul ortografi'a sa propria. (In Anal., aci mai pucinu. Red.)

**) Arm'a difensiva.

*) Elatea, o cetate renomata in Phocis langa riulu Cephisus.

**) Atatea natiuni séu popóre, Thraci, Scyti, Cappadocieni, Bithynieni, Galogreci, Phrygieni si ostasi din provinciele cucerite de Mithridate.

feru scăpitoriu, ofereau la fia-care miscare si pasu unu aspectu asemenea focului si ingroditoriu. Romanii se tupilau de dupa siantiurile taberei: Sulla nici de cumu nu era in stare se'i scóta din spaima; de alta parte, vediendu'i atatu descuragiati, nu vrea se le faca sila, ci remase in linisce, si era indignat. vediendu cumu barbarii 'si arata dispretnulu prin ingamfare si hohotu.“

Ms. B.: Éra dupa ce comunicara, ocupara unu dealu, inaltiatu din midiuloculu siesurilor vegetative ale Elatei¹⁾), vegetativu preste totu si posedatoru de apa, la pôle. Elu se numesce Filobeotu²⁾ si Sulla ii lauda cu admiratione natur'a si positiunea. Dara castrametandu acolo, se vediura de catra ne-amici, in totalu, de totu pucini³⁾). Pentru-cä calari nu mai multi de o miia cinci sute erau; era pedestri mai pucini de cincisprediece mii. De aci, luara inainte pe Archelaus⁴⁾, ceilalti generali, asiediara intre armat'a in ordine de bataia, si umplura, de calari, de cridige falcate, de clupeati si de scutati, siesulu⁵⁾). Aerulu inse nu coperia strigarea si lalaitulu atatoru natiuni asiediate acolo in ordine de bataia⁶⁾). Le era inca si ingamfarea, si ostentatiunea luesului totu-odata, nu fara efectu, nici neutila, pentru intimidare; din contra: atatu lucirile armelor loru; luesosu cu aur si cu argintu ornate, catu si colorile tunicelor mediane si scitane, cu aram'a si ferulu lucindu amestecate, presentau, miscandu-se si intertiesendu-se, unu aspectu in forma de focu, asia teribilu, in catu romanii se contrasera in intrulu valului loru. Si Sula neputendu-le scóte prin nici o cuventare intimidarea, si de a'i constringe intimidati nevoindu, se linisci si suferi pre barbari cu tóte că ei vedea greu insultandu lu prin ingamfarea si risulu loru.“

Ms.: A. „Indata ce se intrunira, ocupara in midiuloculu campurilor Elatice o colina fertile si spatiósa, care avea si apa diosu la pôle; numele ei este Filobeotu; Sulla lauda fórté multu natur'a si situatiunea ei. Dero prin asediarea castrelorui aci vediura inimiciei, că numerulu loru este cu totulu micu; pen-

1) Cetate celebra a Focidei, langa fluviulu Cefisu.

2) Adeca amicu alu Beotianiloru.

3) Apianu spune, că numerulu romaniloru nu coresponda nici cu a treia parte din numerulu neamiciloru.

4) Se vede că ceilalti generali, vediendu că romanii erau asia de pucini, nu mai voira se asculte de consiliulu lui Archelaus, care eraé de a nu se incaieră la lupta cu romanii, ci de a li seca poterile prin prelungirea resbelului si prin impedecarea aprovisionariloru.

5) Clupeati se numiau militarii armati cu scute de arama rotunde — grecesce halcaspidi; era scutati, cei cu scute de lemn, oblonge, si coperite cu pele de bou.

6) Ni se pare că, de si mai departe de litera, mai corespundietóre la intentiunea autorului ar fi fras'a: Strigarea apoi si larm'a atatoru armati de diferite nationalitati, asiediati acolo in ordine de bataia, strabatea pana la ceriu aerulu.

Apianu dice, că acolo erau: Traciani, Scitiani, Capadociani, Bitiniani, Galatelianii, Frigiani si diferiti alti ómeni din provinciele recentu cucerite de catra Mithridat.

tru că în adeveru nu erau mai mulți calari decât un'a miiă cinci cente, și pedestri nu erau cincispredece mii deplini; din aceasta cauza ceilalți generali determinandu pe Arhelau și scotiendu armata spre a o pune în ordine de bataia, se acoperi campulu de cai, cara, scuturi rotunde și lungaretie. Aerul se împlină de clamorea și strigatul martiale alu atatoru natinni, ce se asiediau împreună în linia de bataia. Totu de-o dată ornamentulu imbracamintei și sumptuositatea armaturei loru nu erau inactive și neinfluenti pentru a inspira terore. Strălucirea aramelor, esclente lăcute în aur și argint și coloile imbracamintelor medice și scutice¹⁾, picate îci și colo cu cupru și feru, lucindu simile focului, augmentă asia de multu spectacululu terificatoriu, mai alesu prin continuă miscare și diferențele loru aliniari, în catu romanii se ascundea după valul loru. Sul'a nepotendu'i smulge prin cuvinte din aceasta spaimă și nevoindu nici se'i retinea cu forța de a nu fugi, stă în otiu suportându cu mare greutate ostentatiunea și risulu insuperbitilor barbari.²⁾

Ve cetiuiu intocmai precum sta scrisu aci, dloru, și de sigură toturor, său mai toturor, vă sunat uritu la urechia aceasta ultima traductiune; de să ea este cea mai bună, cea mai exactă, cea mai bine scrisă romanesce, că formatiune sintactică de fruse.

Lipsescă dintr'ens'a terminii încă neaudită în limbă nostra, poporana și cultă, de colina bovoră, în locu de délu; de cinci cente, πεντακοσίων, în locu de cinci sute; adverbulu esclente διαπορῶς în locu de minunatu; cupru, χαλκός, (usitatu numai în nomenclaturele chimice) în locu de arama; simile focului, πυροσθή, în locu de asemenea cu cu foculu; augmentă, în locu de adaogeā, crescea său mariā; otiu, ἥσον χλαρόν, în locu de liniște, nelucrare, astemperu; suportandu, γέγενται, în locu de răbdandu, suferindu; și în fine compositulu straniu insuperbitiloru, ἐφυβρίδης, în locu de inganfatiloru; înlocuiescă-se prin cuvinte mai nimerite, mai la loculu loru și mai usuali, dicerile: se intrunira (se adunara la unu locu), castreloru (taberei), clamorea (larmă), ornamentele imbracamintei, inactive și neinfluenti (bine traduse de pre οὐχ ἀγόρας οὐδὲ ἄλλος, dara reu potrivite aci pentru frusea romanesca), picate îci și colo (ἀναμεμπεύεται pare a însemna mai bine tiesute său cusute cu); terificatore (spaimentatoriu);

Apoi în fine prezente-ni-se vorbele romanesce în formă loră firésca și nu în travestiri ortografice precum suntu; campurele, diosu, situatione, deplenu, a pone, scuture, nationi, unadata, argentu, ne-potendu, și în fine burlesculu scuttice, în locu de scitice;

¹⁾ Scutice, dela Scuti (Schythia). — NB. Pentru numele proprii și geografice, Manuscriptulu A părăsa la sfârșitul unu indice foarte completu.

Faca-se totu aceste indreptari, care, precum bine vedeti, dloru, suntu numai schimbari de evante, înlocuirea fantasiei loru limbistice prin avutul pozitiv alu limbei romanesce, faca-se aceste indreptari și negresită că cetarea ultimului textu de traductiune, va fi celu mai lipsită, mai curgatoriu, mai fidelu autorului elenu și mai placutu urechei romanesce.

Asemenea preschimbari ne paru a fi în atatu mai lesne de facutu, cu catu, în traducerile de pre elinesce, scriitorulu nu afă, că celu ce are unu textu latinu în facia'i, neincetă a apelare a pune în frusea romanesca insusi cuventul ce gasesce în cea latină.

Aci spiritul lui este mai liberu de influențe momentane, și prin urmare poate se nimerescă adeverată dicere romanesca ce corespunde cu expresiunea elena, fora că se stărcă de aiurea unu cuventu neintrebuintiatu și neintielesu de marea majoritate a publicului romanu.

Si în adeveru, admitendu chiar că, în traductiunile de pe elinesce, alunecusiu în spre exageratiunile neologistice este ore-cum esplicatu, dacă nu și legitimatu, prin pornirea firésca ce simtimu adesea de a usurpă pe séma-ne pana și măștele impetrice ale strabuniloru, de a ne impodobi modestele noastre tuleie cu penile loru de paunu, nu potem înse atribui asemenea resfatiaturi neieritate de limbaj, în traducerile de pe elinesce, decât unei determinate vointie de a serie spre a nu fi intielesu, de a altera, prin forme și expresiuni pretentiose și intunecate, acea gratia familiara, acelu spiritu de luminosa și distinsa popularitate, ce caracterisa stilulu toturor scriitorilor celor mari ai anticei și liberalei Elade.

Amu potea se intindemu aceste observatiuni și asupra unor alte parti din traductiunile ce ne stau de facia, buna-ora asupra §-lui XXI, în care Plutarchu, povestindu victoria lui Sylla la Orchemenu, resuma cele ce aflase despre bataliile care odinioară sangerase patria sa Beotia, și chiar cetatea sa națale, Cheronea:

Éta, dloru, acestu alu doilea extractu, după:

Ms. D: „Dupa ce se tabarira aprópe, Arcelau sta în linisee, ér' Sull'a sapa sianturi pe din totă partile, pentru că, de va fi cu putintia, se taie pe inamici despre locurile uscate și favorabile calarimei și se'i impingă în balti. Dar' acestia nu lasara, ci indată ce generalii li învoira, alergara cu potere și cu porniala asia, ca nu numai lucratorii lui Sull'a fura imprastiati, ci și ostirile din linie se confusiara, fugindu cei mai mulți. Atunci Sull'a în persoana, sarindu josu de pre calu și apucandu unu drapel, au înaintat printre lovitură asupra neamiciloru, strigandu: „eu me voi sfârși aici unde-va cu mórte frumosă, o! romaniloru! ér' voi candu veti fi întrehati, unde ati tradatut pre imperatorele¹⁾ vostru, se ve aduceti

¹⁾ Astu-felju se numia comand. super. alu ostirilor romane

aminte a spune că la Orcomena...“ Aceste vorbe întârsesc pe cei cu elu și mai sosindu în ajutoriu două siruri dela arip'a drépta, Sulla respinsese pe neamici. Apoi, retragându-se pucinu mai în drepta și primindu-si ostenii, érasi începù a face siantiuri în jurul intariturilor inamicului. Acestia navalira érasi în mai buna randuie la decatu întâia, și Diogenis, fiul sociei lui Arcelau, facandu mari bravuri la arip'a drépta, au cadiutu; ér' arcasii, stransi de aproape de catra romani si neavendu locu de incordare, cu toté sagetile din mana că cu nisce sabii lovindu, sfâsiau. Pana în fine inse, respinsi afandu-se în intariturile loru, greu au petrecutu nòptea din caus'a raneloru si a omorului. Ér' a dou'a di Sulla venindu érasi cu ostenii, continua a'i inchide cu siantiuri si, esindu ei multi fara ordine de bataie, lovindu-i Sulla, i-au respinsu si, ne mai potandu stá nime de fric'a romaniloru, au cucerit taber'a peste totu si au umplutu mortii loru baltile cu sange si cu cadavre, asia catu pana astadi se gaseste multe arcuri de ale barbariloru si capete si bucati de peptari de feru si cutite ingropate de două sute de ani trecuti dela aceea bataia. Astu-feliu se spune că s'au urmatu cele dela Ceronea si Orcomen'a.“

Ms. C: „Dupa ce taberele fusera asediate un'a de alt'a ostasii lui Arcelau pausau; a lui Sulla inse sepaui siantiuri, inse de amendoue partile cu scopulu că se taie pe inimici de catra teremulu firmu si avangiosu pentru calarime, si se'i imping spre balti. Dar' ostasii lui Arcelau nepotendu suferi acésta in-dată ce comandanții le dedusera voia alergandu că unu torrentu nu numai că imprastiara lucratorii lui Sulla, ci si dintre cei-ce erau postati spre pad'a acestora, cea mai mare parte devenindu incurcati o luara la fuga, atunci Sulla sarí diosu de pe calu si apucandu unu stégu in mana strabatea printre fugari contra inimiciloru strigandu cu voce inalta: „romani, pentru mine este onore a cadé aici, ér' voi de ve va intrebá cineva, că unde a'ti tradatu impre-torulu vostru, aduceti-ve aminte si i spuneti ca: la Orchomenos.“ La cuvintele aceste se reintârsesc romanii, din arip'a drépta inca venira două cohorti, si cu ajutoriul acestora Sulla respinsese pre inimici. Apoi se retrase la o mica distanța, dede ostasiloru de prandiu, si dupa prandiu i puse érasi se sape siantiuri pe langa taber'a inimiciloru. Acestia erupseră de nou, dara intr'o ordine mai buna decatu mai nainte. Cu ocasiune acésta cadiu Diogene fiulu sotiei lui Arcelan, luptandu-se bravu la arip'a drépta. Arcasii strimtoriti de romani, neavandu spatiu suficientu spre a folosi sagetile le luara in manunchiu si lo-veau inimicu cu ele din mana că si cu sabia. In fine totusi respinsi in tabera petrecuta o nòpte amara din caus'a multimei ranitiloru si mortiloru loru. In ditori de diua Sulla conduse érasi ostasi catra taber'a inimica spre a continuá saparea sianturiloru, forte multi erupseră la lupta din tabera, dara Sulla atacandu-i i reintârza. Cuprinsi de spaima nici unulu

nu mai sta locului si asia Sulla ocupă taber'a, baltile se umplura de sangele celoru cadiuti si noroiele mijguian de cadavre; inca pana in diu'a de adi, aproape după două sute de ani dela bataia acésta se gasesc multe sageti barbarice, coifuri, bucati de chemesi de feru si sabii cofundate in omolu. Aceste suntu cele ce ni se relatéza despre evenimentele de langa Choeronea si Orchomenos.“

Ms. B: „Inse Arcelau stá inca linistitū¹⁾, éra Sulla, fiindu-că castrametara aproape, sapă fose la două laturi a le neamiciloru, cu intentiunea de a'i isola, daca se va poté de partile uscate si calcabile cu eai si de a'i impinge apoi in paludi²⁾. Dara ei nu suferira, ci, indata-ce li se ordona de catra generali, alergara cu o incordare si o iutiéla forte mare, in catu ai lui Sulla, nu numai cei dela lucrari se desperasera, dara i se confusa, fugindu, si cea mai mare parte din armat'a asiediata in ordine de bataia, Atunci Sulla, sarindu de pe calu si apucandu insusi unu standardu, se indesá contra ne-amiciloru, strigandu printre fugitorii: „Pentru mine este frumosu de a murí ací undeva, dara voi, amintindu-ve, o romani, se respundeti celoru ce ve voru intreba, unde v'ati tradatu comandanțulu, cumu că la Orchomen l'ati tradat³⁾!“ Acésta cuventare si pre fugitorii intârse inapoi si pre două dintre coortele dela arip'a drépta se li dea ajutoru le provocă, pre cari apoi conduceandu-le, respinsi pre ne-amici. Pe urma retragandu pucinu inapoi pe ai sei si dandu-li prandiul, érasi isolá prin fose castrametatulu ne-amiciloru. Si ei érasi se repedira contra lui intr'o ordine inca si mai buna decatu cea anterioara. Si, adeveratu, Diogenu, unu fiu vitregu alu lui Archelau, li cadiu, in vederea tuturoru distingandu-se, la arip'a drépta; dara arcarii loru, de si strimtorati de romani, ei respunsera, lovindu-i din mana, candu numai avura spatiu pentru resucire, că cu nisce gladie, cu numerósele loru sageti. Apoi reincidiendu-se in fine, ne-amicii, in castrametatu, tota nòptea o petrecuta reu, din caus'a vulneloru si a mortiei. Éra la diua Sulla ducendu-si érasi militarii catra castrametatulu loru, continua a'lui isolá prin fose. Apoi intârse in fuga pre cei mai multi dintre ei, intimpindu-i, candu esira că pentru lupta, si, fatia cu fug'a acelora, ne mai standu in intru nimenea li lua castrametatulu cu totulu. Si ei implura apoi, morindu, paludele de sange si laculu⁴⁾ de cadavre. Si chiar' pana acumu, candu suntu trecuti aproape două sute ani, dela aceea lupta, se afla cofundate in profundimi: multe arce de ale

¹⁾ Acésta afirmatiune este opusa afirmatiunei inceputa in capitolulu precedentu cu cuvintele: Dara procura apoi lui Arcelau ore-care curagi, siesulu etc.

²⁾ Intentiunea acésta este laudata de catra Frontin, in scrierea asupr'a stratagemelor.

³⁾ Cetiti asupr'a acestoru fapte si pre Apian: Resbelulu lui Mitridatu. Cap. XLIX.

⁴⁾ Laculu numitu Orchomen.

barbariloru, acelor'a, si coifuri, si bucati de lorice de feru, si gladie. In fine, astu-feliu se dice că fura cele petrecute imprejurulu Heroneei si langa Orhomen.¹⁾

Ms. A: „Dupa ce cele doue armate se asiediara aprope, Arcelau stă in otiu, cumu Sull'a ordina se se faca sapaturi adanci la ambele lature; pentru ca, deca s'ar' poté, se separe pe inimici de teremulu celu solidu si favorable calarimei si se'i impinga in palodini. Militarii inimici inse nepotendu suferi acésta dupa ce obtienura permisiune dela generalii loru, se rapedira in tumultu inspaimentatoriu contra romaniloru, in catu nu numai lucratorii lui Sull'a fnra risipiti, ci si cea mai mare parte din presidiulu seu fugi in mare confusiune. Atunci Sull'a sarindu de pe calu apuca unu stégu si se rapede catra inimicu printre romanii ce fugiau strigandu-le: „Romani pentru, mine este o onore de a peri ací, voi inse, celoru ce ve voru intreba unde a'ti tradatu pe domnul u') vostru, reamintindu-ve acésta, respundeti: la Orchomenu!“ Intorsi dela fuga prin aceste cuvinte, mai venindu-le inca in ajutoriu si doue coorti din arip'a drepta, Sull'a in fruntea loru respinse pe inimicu. Dupa acésta retragündu-se pucinu inapoi, le permise se ia unu prandisioru, dupa care i puse din nou se inchida castrele inimiciloru cu gropi; de aceea se rapedira érasi aceia, dara de asta-data in ordine mai buna, decatua antaia óra. Ací cadiù chiar' Diogene fiul sociei lui Arcelau, care desvoltá cea mai mare activitate contra aripei drepte; arcarii barbari impinsu inderetu de romani si ne mai avendu spatiulu necesariu, apucara sagetele că unu fasciculu si lovindu cu ele că cu sabi'a i respinse, dara pe urma inchisi in castrele loru petrecuta o nótpe amara din caus'a vulneriloru si lovituriloru mortali. Diminéti'a duse Sull'a inca odata militarii sei contra intaririloru si continua cu separarea mai departe. Inimicul esiti in mare numaru se'i atace, fura respinsi si pentru că, din caus'a terórei ce'i cuprinsese, nu mai resistara de locu, Sull'a le luă castrele cu asaltu. Ap'a se rosí de sangele mortiloru si paludinele se implura de cadavrele loru, in catu pana astadi se potu aflá multe sagete de ale barbariloru si casce, si fragmente de peptare de feru si sabii afundate in limos'a palude, de si au cursu aprope doue cente de ani dela acea batalia. Acestea suntu cele ce se spunu că s'au petrecutu la Cheronea si Orchomenu.“

Déca nu altu-ceva, apoi audiulu v'a convinsu de sigurn, domniloru, că bine intemeiate suntu cuvintele, pe care, in numele comissiunei, mi-amu permisu, dupa o lunga a loru expunere, se ve ceremu că, respingündu cate-si patru speciminele venite estempu la concursu pentru traducerea Vietilor u lui Plutarchu, se prelungiti acelasi concursu pe an viitoriu, cu sperantia ca concurrentii se voru petrunde

pe viitoriu mai bine de scopulu si de adeveratele tendintie ale societatei academice, candu ea voiesce se dea operiloru classice ale anticitatii, dreptu de cetatenia in limb'a romanésca.

Raportor, A. Odobescu.

Epistole de ale repausatiloru.

(Urmare.)

Sibiu 14/26 Ianuariu 1850.

Frate Baritiu!

Toemai primiu biletulu catra Munteanu si éta eu si aruncaiu pe charthia ceva in caus'a acelei fatalitati; fa ce vei sci cu ea. Amu vorbitu alaltaséra cu Popovici protopopulu dela Oraștia despre acelu casu, si elu dice că ei in Oraștia n'au aflatu nimicu despre aceea pretinsa fapta a inspectoriloru: dar' va cerceta mai departe. A plecatu acasa si l'am rugatul pentru acésta. Aronu a scrisu si lui Sentivani. Manu a scrisu si elu. Mi se pare că ti-amu scrisu cumu draculu s'a nascutu secatur'a. Manu nu cunoșce pe acel cancelistu; dar' mi se pare e unu cunnatul de-a lui si nu va se spua. Nu sciu*).

Pandelia scrie dela 11/23 că ar' fi intrat in Brasiovo 1/2 escadronu kozaci, si se astépta si infanterie! Adeveratul e? Aséra amu vorbitu multu cu guvernatorulu pentru frate-meu Vasilie, că-ci din inspectoru ilu degradara in adjuncu la unu sasu Mangésius! M'amu plansu de multe. Éca scrisórea lui Vasilie; dar numai pentru sciintia ta. Ceea ce dice despre deputati, e esageratiune. Éca si Iancu se dechiara in contra monumentului la Campeni. M'a rogatul se'i facu eu dechiararea si-apoi a subscris'o. Déca socotesci, mai adaoga temâie pentru prelatulu, că se nu o iea in nume de reu. Pentru Gazeta ta si necasulu, o se me ducu si la episcopulu: că-ci candu i-amu spusu deunadi, a disu se te adresedi la elu. Eu plecu Marti (aici fóia e sparta) Ianuariu cu Aaronu cu diligenti'a pe la Clusiu.

Guvernatoriulu mi-a spusu că pe Grois iln de partéza; e de susu.

I. M.

Sibiu 14/26 Ianuariu 1850.

Frate Baritiu!

Eu iti scriu totu de astadi, pentru că nu sciu déca maine nu me voiu duce pana la Oena.

Lucerulu dracului! Dineaori m'am grabitu a'ti scrie, introducându lucerulu intr'acolo, că scirea aceea ar' fi fostu falsa. Dupa aceea me duseiu la Aaronu

*) Ascunderea cancelistului a fostu cu totulu de prisosu, că-ci precum se arata mai susu, furtulu s'a constatatul si redactorul scapă dintr'odata de inchisóre si de unu duelu.

Red. Trans.

¹⁾ Αυτοκρατορ celu ce are tota poterea a totu potente potere ilimitate, dictatatore, imperatore.

si imi spune, ca Manu fiindu la elu, i-a spusu ca cancelistulu o spune si acumu, ca scirea e adeverata, ca elu singuru a copiatu acea chartia la Tesauryatu, care acumu este in archiva. Mai spune Manu, ca va trimite pe altulu se o caute in archiva si se o copieze. Deci, tu fa din articululu meu altulu, ne mai vorbindu de acestu casu specialu, ci numai ceea ce amu scrisu eu despre sciri false si onore in generu. Asta sera me ducu la Manu se zorescu.

Candu ar' fi uñ'a ca asta, atunci pricepu eu de ce cauta ei dupa numele autorului!! Ar' vrea se scia cumu a esit din tesaruriatu! Asia dar' nimicu inca de cancelistu; mai adasta.

Eu trimis pentru Alecsandrina 500 bucati douedieceri de argintu si 500 in bancnote, adeca 166 fl. argintu in note de banca. Tu se chiámi pe cocón'a Alecsandrin'a singura si ei se-i dai banii singura, se o chiami la tine.

In pachetulu cu bani pentru d-r'a Alecsandrin'a nu e nici o scrisore.

I. M.

15/27 Ianuariu 1850.

F r a t e!

Suntu trei ore diminétia. Eú nu potu dormi; dar' mi s'a si cam facutu natura a me descepta pe la 3. Me bucuru inse ca ochiulu, cu care inca totu nu vediu bine, me lasa se nu stau ca unu lemn. Aséra nu m'am potuta duce la Manu; dar' se nu credi ca doar' mi-ar' fi recitul zelulu in curios'a si fatal'a impregiurare, ci cu banii la poste imi facura intardierea, ce me opri. Apoi se scii ca suntemu atatu de ocupati, in catu lucramu diu'a si nóptea. Amu pusu man'a pe niste raporturi din alta parte despre Landsturm; numai eri amu copiatu unulu de 18 Halbbögen si altulu mai micu. Astadi si maine mai avemu. Suntu peste asteptare bune. Despre instructiuni, ce ai primitu cu cea de eri, bine ar fi se informedi si pe Cernautianulu, dar' se nu faca ceva usu acum, — si candu ar' fi se faca, se dateze pe Vien'a de isvoru; dar' se nu cerce, pana nu'i vomu scrie din Vien'a.

Astadi me voiu duce si la Manu; suntu determinat se sacrificu si din punga. Tu scii ca ei au si datin'a de a repune acte*). Se nu ne stea D-dieu nicairi intrajutoriu?

Pentru banii d-nei Alecsandrinei nu voiu plati nimicu la posta, se platésca acolo dumneaei.

Maine ori si cumu iti voiu scrie ceva, cea din urma din Sibiu.

In „Wanderer“ a trecutu scirea fatala. Ei bine, caus'a emigratilor s'a terminatu, dar' in Südlavische Blätter, n'am cetitu, inse m'a incredintiatu eri dr. Schulek de aici; sta positivu ca aliant'a ce se cocea si de care se vorbia intre Anglia, Francia si Pru-

sia s'a inchieiatu, si chiar' notele diplomatice in printi'a acésta s'a estradatu ori „sind bereits gewechselt!“ Asta este firesce in contra Austriei si Rusiei. Ce o mai aduce ea?

Tare se vorbesce si aici de venirea de trupe rusesci.

Eu cu scrisórea cea lunga de Miercuri scrisa si pornta Joi in 12/24 — am uitatu se o facu Retour-recepisse si me temu se nu o fi deschisu cineva. Aceea in care iti scriu de memorialulu negotiatorilor si de intrevorbiri pentru Gazeta*).

La recepissee eu dinadinsu puiu numele Muntenului.

Vien'a 1. Aprilie st. n. 1850.

F r a t e!

Balasiescu cavaleriu alu ordinului st. Stanislavu! Facu-mi cruce dr..? Uite ce-mi scrie Andreiu din Bucuresci 7/19. Martie: „Astadi imi facu o visita Balasiescu cu cavaleria st. Stanislavu de gütu, data de generalulu Lüders; imi spuse ca mai suntu inca patru de feliulu acesta pentru Iancu, Balintu si Auxentiu; — celealte suntu pentru a se portá la peptu; tote s'a trimis la guvernatorulu Wohlgemuth, pentru a se imparti romanilor din Transilvan'a.“

Scrisórea acésta vení catra Aaronu, care nu e aici; o primiiu alalta-eri. Ore ti-amu fostu spusu eu tie, ca guvernatoriulu a fostu insarcinatu pe Timoni se priveghieze asupr'a Balasiescului, in ce relaftiuni sta cu Rusii si se'i rapórte? — Ei bine, — afara de a lui, mai suntu 4 cavalerii totu de feliulu acesta, adeca Stanislavu pentru gütu. Cine e alu 4-lea fericitu? Déca era altulu, si nu Balasiescu, si se gandea la comitetu, care e pretutindenea inca totu cu peri de lupi, facea ca se ia Barnutiu o cavalerie. Lucrulu in sine e nimicu, dar' nu era reu pentru impregiurari, candu nu te ajuta media directa, salvent adminis indirecta.

Eri in 31 am primitu si scrisórea ta dela 25 Mart. Era la 9 ore diminétia; inca nu o cetisemt tota candu veni si Laurianu. (Acésta scrisore de si lunga, se occupa mai departe cu infiintarea unei tipografii romanesce, pentru care Avramu Iancu numerase 2000 fl. m. c. la man'a unui deputatu; din acelu planu inse nu s'a alesu nimicu si banii s'a cheltuitu in alte trebuintie, de unde au si urmatu neplaceri, pe care Maiorescu le descrie pe largu, dara valóre istorica nu au. In anulu urmatoriu se infiintă aici in Brasovu un'a tipografia modesta cu 6400 fl., si totuodata cea diecesana in Sibiu, si asia scrierile romanesce se usiorara multu de vechia monopolisare esercitata de catra tipografii privilegiate din tiéra.)

Red.

*) A repune, adeca a nimici.

*) Red. o dedese la directorii gremiului com. levantinu, de unde nu i s'a mai restituitu. Red. Trans.

Vien'a 19/31 Maiu 1850.

(Caus'a si procesulu gremiului comercial rom. din Brasiovu. Tipografia, Alegere la Blasius. Oierii. Titu).

Frate Baritiu!

Nu ti-amu respunsu indata dupa receperea computului si a scrisorei. Laurianu dicea se asteptu 2 dile, ca tu-i vei scrie si lui. Acum suntu 3 dile. Vedu ca vei fi superat, dar ce se'ti facu? D. G. Ioanu pana la sosirea scrisorei acesteia va fi acolo. A plecatu de aici, fara a ne poté lua diua buna. Dupa esirea dela ministru de comerciu, ne-amu intielesu se ne intelnimu la cafeneau'a greciloru, catra siepte sér'a. Eu m'am dusu si amu adestatu dela $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$. N'a venit, va fi avutu lucru. Mai nainte de aceea ne fusese vorb'a, ca se vina acasa, si acolo, intielegendu-ve cu totii pe temeiulu scrisorei lui Haase, se'mi trimitei ultimatulu, si pe langa acésta se transmita si plenipotintia la Schoeller. Dar' dupa scrisórea aceea dumnealui a mai siediutu o septemana aici. Intr'aceea iti tramise si Laurianu prospectulu literelor sale. Acum n'am ce face. Déca me poteam intelni in sér'a aceea cu dn. I. G. Ioane, eu totu stamu se se faca dispusetiune la Schoeller. Acum trebue se asteptu, celu pucinu o septemana ori 10 dile ultimatulu vostru. Atunci voi urma dupa comisiunea vóstra.

Ce se-ti mai scriu de aici? Lucrurile mergu totu asia. Astépta toti se veada ce va nasce Parisulu. — Nun ci iul. — Dupace Siulutiu n'a acceptata denumirea de aici de vicariu, si dupa ce a venit si dela pap'a acceptarea resemnatunei Lemeniane, — a scrisu la capitolu se-si aléga vicariu. „Peste pucinu va esi voia de sinodu pentru alegere de episcopu la Blasius.

Siulutiu a facutu multu. Ce bine ar' fi de l'ar' alege pe elu. Studiti-ve a'lui popularisá.

Cipariu, care nici n'a datu facia cu Siulutiu, inca nu s'a intorsu dela Lipsia.

Frate! Ce se facu eu cu Titu? A remasu copilulu de totu inapoi. Mie nu mi se pare scóla din Schiai. Ore n'ar' fi bine se intre la sasi, se nu mai pierda si var'a asta tóta? Te rogu fa tu, cum vei sci. Amu scrisu nevestei ca se asculte in punctul acesta de tine. Dar' la tóta intemplarea a'si dori se se faca ceva cu copilulu, ca se mai invetie. La incepaturi de germanesce a'si vrea se se mai deprinda, precum si la aritmetica si altele elementare. Fa frate ce vei poté.

Eu me totu miru, cum ati trimisu voi pe Martinovici fara plenipotentia, si fara documente de a poté lucra ceva in caus'a oieriloru!! Cu tóte ca aceste obiecte, doar' numai catu voru intra in sfer'a ministeriului de comerciu, ar' poté a se luá in timpulu acesta in consideratiune. Apoi comisiunea terminologica ne da de lucru, ce n'asiu fi crediutu nici odata!

Baritiu, vorbesce cu Costache celu mare, séu de nu va fi celu mare, celalaltu, ca se-mi aléga 2 oc'a tutunu turcescu de celu mai bunu, dar' se nu'l'u taie, ei in frundie cumu este, se-lu inveluie in ceva si se mi-lu tramita cu celu dintaiu omu ce va pleca de acolo aici. La vama se-lu arate si se platésca aducatoriulu. I se va intórce aici. Ne trebuie fórté acelu tutunu la o persóna aici. Dar' nu uitá si curendu.

Eu locuescu acumu in Windmühle, Rosengasse Nr. 107, 2-ter Stock, Thür Nr. 9.

I. Maiorescu.

Vien'a 30 Iuniu 1850.

Frate Baritiu!

Suntu asia de ocupatu, in catu me grabescu numai a'ti respunde, ca m'am miratu candu mi-ai scrisu ca Martinoviciu ar' fi cerntu dela noi de cheltuiala! Asta nrí e adeverat. Eu n'am scrisu la nimeni aceea. Dar' am avutu multe necasuri cu ei, pana i-amu facutu unu memorialu, pe care l'amu datu subscristu numai de ei, l'amu datu eu si ei; si ca se se legitime la saceleni, i-amu scosu dela Bruck si respunsu ca harti'a s'a acceptatu si se voru pune indata in lucrare cele de cuviintia.*). Ce potému face mai multu? Vei vedea memorialulu asia cumu l'am tiesutu. Cu mine s'a portattu Martinovici bine; de ceilalti nu s'a potutu aprobia. — Articulii din Bucovin'a! Imi face inputatiune! déca eu nu intielegu pe sasi popululu; apoi articululu acela e mai multu satira, ca ne vine bine a ride de ei, ca numai asia le astupamu gur'a**). Se scii ca traducerea romanésca din articululu 31—32 nu este a mea. Pe a mea a perdu'to Hurmuzachi, si l'au tradusu ei a dou'a óra din originalulu meu germanu. Ceilalti, din Nr. 26, apoi 33, 34, 35, 36. suntu in ambe limbele dela mine; asemenea voru fi si „In Besprechung der Petition der Romanen vom 11. März in den Wiener Blättern in 2 articuli, amendoue limbele ale mele.

(Va urmá).

Despre costumele nationali romanesci.

Imbracamentea, vestimentarea, portulu ilu numim aci costume, dupa francesce si dupa datin'a Romaniei, pentru-ca, cumu se dice pe la noi, se simu la o vorba.

Secolulu nostru prin modele sale si priu necuramatele inventiuni de specula a industriei mari, nivellédia la tóte popórale civilisate si semi-civilisate modulu de a se inbraca, „de a se purta.“ De aici ar urma la prim'a vedere, ca nici noi romanii

*) In caus'a cea vechia, grea si fórté incurcata a economiloru de vite. Red.

**) Adeca la sasii cei denuntanti si intriganti, de carii pe atunci era multi in Sibiu. Red.

se nu ne mai batemu capulu asupra porturilor romanesci, ci se le lasamu in voi'a intemplarei, déca se voru conserva, bine, déca nu, mérge si ele pe urm'a altora dela alte popóra, că-ci éta, ingrijescu fabricantii, croitorii si modistele mai alesu in Parisu si in alte capitale, că se ne inbrace pe fia-care înna altumentrea, fia-care dupa cumu ii spune fantasi'a, gustulu bunu séu reu, pung'a grósa séu lata. Acestu argumentu cosmopolitu pote se aiba vreunu intielesu la alte popóra europene, noi inse nu'lù potemu sub-serie de locu. In mic'a nóstra dissertatiune tienuta estimpu la adunarea generale dela Blasiu ocupandu-ne de necessitatea de a cultiva si inainta industri'a de casa, de familia, luaramu in consideratiune si costumele nationali, inse mai multu numai din punctude vedere material'e si morale. Dara porturile nóstre dupa judecat'a toturor barbatilor competenți, trebue se fia considerate, examinate si comparate cu altele inca si din alte puncte-de vedere de mare importantia, adeca din celu istoricu, ethnographicu si nationale. In porturile séu costumele romanesci din diverse provincii si regiuni locuite de romani se mai afla inca multime de urme a le porturilor antice de inainte cu 1800 si cu 2000 de ani. Acestu adeveru e sustinutu si illustrat u nu numai de cele vreo 500 de figuri ce se vedu pe column'a lui Traianu, ci si de alte nenumerate figuri antice de pre statue, monete, vase, sarcophag, mormente, picturi, că cele aflate in Pompei si intre alte ruine de ale Italiei. Preste acestea, mai alesu in muntii Italiei si in una parte a Dalmaciei se mai vedu numerose parti de porturi la poporu, care semena de minune cu alte porturi romanesci de prin regiuni de ale Daciei, precum semena si cu cele antice, séu că sunt chiaru identice, precum de es. inpletit'ur'a perului la femei, invelitor'a capului, camasi'a séu ii'a, cingator'a séu brîulu, catrinti'a, sandalele (opincile) si altele. Cumu se pote, că la distantie asia de mari, cumu este dela Oltu si Murasius, dela Siretu si Prutu pana la Tiberu si pe la Neapole, se semene acelea porturi asia de tare dupa doue mii de ani? Éta intrebare fórte seriosa, pusa in dilele nóstre nu numai de istographii si ethnographii nostrii, ci si de cei straini si chiaru de cătra barbatii de statu.

Unii barbati eruditi si chiaru professori romani au inceputu se invetie de cătiva ani incóce ex cathedra, că poporulu romanescu si-ar trage originea sa dintr'unu mare amestecu de colonisti romani si de daci. Amu disu si cu alte ocasiuni, repetim si acumu, că noi nu avemu nimicu in contra acestei theorii, indată ce dloru aru fi in stare se o sustieni si demustre cu argumente seriose; că-ci poporulu dacu, de si semibarbaru, a fostu uuulu din cele mai brave si mai renumite in vechime, in catu n'ar avea se'i fia nimenui rusine, déca i s'ar dice că se trage din vreo familia daca. Unu ethnographu anglu iti va sci demustra cu multa verosimilitudine, camu in

ce proportiune poporulu anglu este amestecatura de brittu, de colonii romane si de invasori germani. Ethnographii nostrii isi repetu assertiunea loru si apoi tacu.

Intre acestea, pana candu invetiatii nostrii, mai alesu cei din scól'a dela Iasi, disputa asupra originei dacice fôra argumente, barbatii de statu ai Romaniei lasandu pe professori se mai studiedie, au decisu inca din dilele lui Dim. B. Stirbei, că se inaltie portulu national la ranguri ostasiesci, éra femeile patriciane cu Dómnele in frunte, incependu dela Dómna Mariti'a, soci'a a dou'a a Domnului George Bibescu, l'au introdusu in salóne. Asia dara in dilele nóstre vedem regimenterle de asia numiti calarasi si de dorobanti (militia teritoriala) si pe granitari inbracati romanesci. De alta parte, in renumitulu asilu Helen'a Dómna dela Cotroceni, fetitiele sunt ocupate cu facerea de costume femeiesci nationali, sub privighiare Elisabthei D-nei, costume, care apoi se vendu nu numai ací in tiéra, ci si la Parisu si la Londra, cu pretiuri dela côte 100 pâna la 1000 de franci; éra modelele sunt alese din mai multe districte, de aceleia, care se aflara a fi mai frumoase si totu-odata mai apropiate de cele antice, si este strictu interdisu, se se faca ceva de fantasia, ci trebue se se respecte portulu celu adeveratu, asia precum se vede la femeile cutarui districtu. De ací incolo Dómna si damele de palatu se investesecu la diverse ocasiuni romanesci. In acelasiu timpu, la Golescu, in vechi'a residentia a ilustrei familii Golescu, s'a deschis u de mai multu timpu un'a lucratória (atelieru), unde se lucra la vestimente femeiesci sub conducea dómnei Racovită, pentru trebuint'a damelor romanesci.

Pre candu in statulu Romaniei se da acésta onore portului national, éta că in Lips'a se intemeia unu museu universale ethnographicu, asupra caruia chiaru si societatea academica afla cu cale a reflecta estimpu, nu numai din punctu de vedere ethnographicu, ci si din celu nationalu-economicu, precum se pote vedé din annalile sale. Ocasionea de a se occupa de acésta cestiune, se dete societatiei academice de catra directiunea acelui museu universale, despre care i se comunicase informatiunea ce urmédia ací, prin unulu din membrii sei. Inprejurările estraordinarie intre care se afla patri'a, n'au concesu societatiei academice a face astadata in acésta cestiune mai multu, decat a se pronuntia in terminii cei mai caldurosni in favórea portului national.

Informatiunea ce s'a datu societatei academice, este acésta:

Despre museulu ethnologien universale din Lips'a.

Un'a din cetatile germane cunoscute mai bine romaniloru, este Lips'a séu Lipsca (Leipzig), cu cele 80 de mii locuitori ai sei, cu multime de institute superioare si cu comerciu fórte intinsu. In acea cetate s'a intemeiatu dela 1874 unu museu universale

ethnologicu, sub auspiciile regelui și ale altorui persoane de renume mare. Scopulu aceluia museum investit cu drepturile unei persoane juristice este, că se adune din tota lumea, după unu planu anumit, obiecte necesarie la studiului istoriei naturale și alu istoriei civilisației omenesci, pentru că după aceea din acea colecție se se poate trage și folose practice — în ster'a instructiunii publice, că și pe terenul industriei și alu comerțului. Ce e dreptu, musee de acestea se află în mai multe cetăți capitale europene, compuse după planuri maretie; dară în museum din Lipsia se aduna obiecte din tota lumea, dela tota poporale, nu numai civilisate, ci și dela cele barbare și chiaru dela selbatece.

Se pare că ide'a unui museum universal a cădutu pe terenul bine preparat, pentru că în perioadă scurtă de $3\frac{1}{2}$ ani s'au adunat obiecte în numărul Asia de mare, în catu elu intreagă inca și așteptările cele mai optimiste ale fundatorilor aceluia museum. Totuși în acela patrulea anu cei cinci directori ai aceluia institutu își aduseră aminte, că în Europa mai există și unu popor cunoscut sub nume de „Walachen.“ Dorindu acea direcție să vădă reprezentatul în museumul universal și pe poporul „valachă,“ dară nescindu catra cine se se adresează între romani, fusera invitați literati sasilor din Transilvania, că se le tramita acestia informații despre poporul romanescu și de patria română. Cu alte cuvinte: erau pe aci se apucam de nou pe penă unoru descendenti de ai lui Engel, Eder, Sulzer, Marienburg și alții, său se ne facă descripție a ethnographica unu Roesler, unu Wattenbach, unu Hundsdörfer și cei de calibrul loru. În fine totuși se află unu literat modest, adeca predicatorul Enricu Neugeboren din Brașovu, carele îndrepta pe directorii museumului din Lipsia, că se se adresăde imediat la romani și anume la mine.

Precum și toti domni collegi, Asia și eu sciamu prea bine din experientia lungă și dorerăsa, ce însemna pentru noi a lasa pe neromani de capulu lor, că se ne scria densii istoria, se ne analizau instituțiile naționale, religioase, politice, temperamentul, caracterul, costumele și preste totu gradul de civilizație. De aceea nu am perduț timpul, ci m'am adresat de a dreptul catra desu numită direcție cu unu memorialu mai scurt, o-amu rogat înse că se aiba ceva patientia, pana ce voiu apuca se viu aici, spre a ve cere consiliul d-vostra într-o cestiu, care mie mi se parea importantă destul, pentru că se nu o treceau cu vederea. O patisem adeca cu pucinu mai înainte ocupandu-mă cu lectur'a cartiei titulare:

Rumänen. Land und Volk. In geographischer, historischer, statistischer und ethnologischer Beziehung, so wie Reiseerinnerungen nach dreijährigen eigenen Beobachtungen und mit Benutzung autentischer Quellen und bevorzugter Berücksichtigung

der gegenwärtigen Lage. Geschildert von Rudolf Henke. Leipzig 1877 8-vo pag. 358. Asia este: Acestu scriitoriu germanu se lauda că a statu trei ani întregi în România, în care timpu dice densulu că a studiatu cu mare diligentia tiéra, poporul și tota instituțiile lui. Ună din calitatile pre catu de laudabile și frumoase, pe atâtă de rari la scriptori străini moderni, carii se ocupă de romani și de patria loru, adeca bun'a vointia, nu i se poate denega lui Henke. Cu tota acestea, multe informații pe care voise densulu a le da Europei din România, suntu său cu totul false, său Asia de superficiali, în catu ele au nevoie de rectificare catu săr' poate mai promptă și exactă. Carti că acăsta în epoca mare la care ajunseră, se citescu în mii de exemplar, și nu odată ele au servit de cauză chiaru unor diplomatii și politici de calibru greu. În asemenea cazuri consecințele suntu cunoscute, n'au trebuita de comentariu.

Consideranțele atinse în acăsta scurta recenzie me facu că se vă incomodă domni collegi cu întrebarea, de către d-vostra aflată cu cale, atatu din punctul de vedere scientific, catu și național, că cu autoritatea d-vostra de corpul sapiente se intervinți la națiune, indemnându pe fiili și pe ficele sale, că precum a participat cu obiecte diverse la ceteve expoziții universale, Asia se concurgă incă cu unele la acea expoziție permanentă, ce se numește Muzeu ethnologicu universal delă Lipsia.

Adeverat, că acelu museum cere foarte multă dela poporale pamentului. După programul său, obiectele se împartă în două grupe principale, adeca I. de obiecte, din care se cunosc insusirile fizice ale omului după origine, precum schelete întregi și parti din trensele, era mai ales craniuri său capătări de omu. II. Obiecte necesare la istoria culturii omului, atatu preistorice, din perioadele de petru, de bronz și de fier, catu și ca atatu mai virtuoș din perioadă istorică, în care obiectele se subîmpartă în 16 clase, dintre care a 5-a prevede colectiuni de costume omenesci și de materiale crude, din care se facu aceleia, era a 6-a obiecte de ornamentu, Asia numite scule, și de toaletă. Cu tota acestea, dela noi se ceru deocamdata numai costume. Înse atatu costume, cutu și orice alte obiecte, de către nu se potu trămite în natură, în originalu, se primescu și în modele, în imitații diverse, în desenuri, litografii, photographii etc., dară preste totu cu aratarea locului, adeca a provenienței și a naționalităției. Pentru costume și scule ni se cere și unu vocabulariu de nomenclaturi în limbă nostra și în cea germană și franceză, ori în totă trei, la care de către se voru adaoge și observații comparative, va fi cu atatu mai bine și mai folositoru.

Cu museumul universal este înpreunată și una bibliotecă pentru Anthropologia și Ethnographia, cu științele loru subsidiare, adeca Geographia, Philologia, Psychologia poporă-

loru, Descriptiuni de caletorii, etc., si eu credu că nu ar fi de prisosu că se se afle si in bibliotheci cumu este aceea, opere speciali scrise in limb'a nostra, seu si in alt'a publicata despre noi cu iubire de adeveru.

Bucuresci, 15/27 Aug. 1877.

G. Baritiu.

Cuvinte elinescii antice in limb'a romană.

Acei carii s'au dedat a scôte din limb'a română ori-ce cuventu li se pare a fi slavonescu, scotu adesea si cuvinte de acelea, care pe langa ce sunt eline stravechi, millenarie, au si trecutu in limb'a nostra pôte cu 1700 de ani inainte de acésta, in urmarea necurmatei comunicatiuni a coloniilor romane din Daci'a traiana cu coloniile romane si grecesci din Daci'a aureliana, de pre tiermii marelui negre si preste totu cu locuitorii Greciei. Cumca acea comunicatiune mai alesu comerciale, a fostu fîrte mare chiaru si sub dominatiunea daciloru, nu se mai indoiisce nici unu archeologu. Cu atâtua s'au apropiatui acelea popóra unele de altele mai multu, dupa ce Daci'a intréga se prefacu in provincia romana, prin urmare Dunarea si Carpatii se deschisera pentru commerciulu grecescu intru tota intinderea loru, apoi totu pe acea cale strabatù si religiunea christiana incóce, insocita de ritulu hebreo-elineseu. Din acestea cause nu ne putem mira, că in limb'a nostra se afla multe cuvinte curatui elinescii, naturalisate din stravechime, inradecinate la intregu poporulu, nu numai de cele intrate cu religiunea si cu ritulu dintr'odata, ci venite si pe alte cali, pôte multu mai inainte de propagarea religiunei christiane in Daci'a. Multe de aceleasi cuvinte elinescii au strabatutu mai tardi si in limbile slavice si in cea magiara, de unde vine apoi, că cei carii nu cunoscemu limb'a elina, le tractaramu că pe straine, slavóne ori magiare, ceea ce este mare eróre. Precum in limb'a elina au strabatutu cuvinte nenumerate din antic'a egipťena; precum latin'a este, cumu bine se scie, fîrte amestecata cu cea elina, asia a urmatu firesce, că chiaru in limb'a latina vulgara se strabata multe cuvinte elinescii in poterea vecinatatiei, a convietiuiriei, catu din lipsa, catu din placere. Mai suntu si cuvinte comune noue cu popórale cele mai vechi, pana la acelea, care au vorbitu limb'a sanscrita.

Dara se nu ne cufundam prea departe prin labirintulu filologiloru. Celu care voiesce se cunoscă originea cuventelor, are deocamdata Dictionariulu si Glossariulu projectu, esitu sub auspiciole societatiei academice si cu spesele densei, in 223 côle. Acolo pôte afla multime de cercetari filologice. Noi la cestiunea de facia vomu aduce numai cateva exemple de cuvinte elino-romanesce, adoptate si naturalisate din stravechime, culese de G. Ioanide, fostu profesorul de limb'a elina in collegiul S. Sava, si

adaose la dictionariulu seu celu mare elino-romanescu, tiparit in a. 1864 la Bucuresci. Le punemus asia cumu le aflamu, cele mai multe si latinescse. Acolo aflamu intre altele:

Romanesce.	Elinesce.	Latinesce.
	A.	
Abanosu,	Ἐβέρος,	Ebenus.
Agonisescu,	Ἀγωνίσκουαι,	
Aeru,	Ἄήρ,	Aer.
Azima,	Ἄζυμος,	
Albastru,	Ἀλάβαστρος,	Alabaster.
Albu,	Ἀλφός,	Albus.
Alegu,	Ἀλεγώ,	
Alinezu,	Γαληνίςω,	
Altu,	Ἄιλος,	
Amvonu,	Ἀμβών,	
Anatema,	Ἀνάθεμα,	Anatema.
Anginara,	Κνίάρα,	Cinara.
Auru,	Ἄνχορ.	Aurum.
Argatu,	Ἐργάτης,	
Ardicu,	Ἀρδην (din αἴρω),	Argentum.
Argintu,	Ἀργυρός,	
Aru,	Ἀρόω,	Aro.
Asilu, (nesiluitu)	Ἀσνύλον,	Asylum.
Aflu	Ἀλφω,	
	B.	
Baba,	Βανβώ,	
Balantia,	Φάλαγξ,	
Barbaru,	Βάρβαρος,	Barbarus.
Biserica,	Βασιλίκη,	Basilica.
Blastemu,	Βλασφημία,	Blasfemia (si verbu).
Blastemu,	Βλασφημῶ.	Blasfemo.
Bletiu,	Βλαστὸς seu Πλαστὸς,	Blaesus.
Blandarau,	Βλαδαρός,	
Bombanescu,	Βομβέω,	Bombum.
Botezu,	Βαπτίςω,	Baptizo.
Busuiocu,	Βασιλικός,	
Bute,	Βούτη si Βοῦτις, -ov,	Buttis.
Bufnitia,	Βοῦφος,	Bubo.
	V.	
Vadu,	Βάδος,	
Vaitu,	Βανίζω,	
Vascu,	Φάσχος,	
Vatra,	Βάθρον,	
Vestimentu,	Ἐσθῆμα,	Vestimentum.
Viatia,	Βίος,	Vita.
Vidra,	Τύρα,	Hydra.
Vinu,	Οἶνος,	Vinum.
Vladu,	Βλαδός,	
Vlastariu,	Βλαστὸς,	
Voiu,	Βόλον, Βούλομαι,	Volo.
Vuietu,	Βοητός,	
Vapsea,	Βάψις,	
Vêna,	Ἔις Ἰρ, ἵνος,	Vis, Vena.
	G.	
Gangrena,	Γάγγραινα,	
Ghebosu,	Κνβός seu Τβός,	Gibbus.
Gimbiru,	Κίπειρον,	Cyperus.
Giumu,	Κουκσύμιον,	Cucuma.
Giunie,	Γωρία,	
Glastra,	Ιάστρα,	
Glafu,	Γλάφη,	
Grasu,	Γράσσων din γράσσος,	
Guvernezu,	Κνβεροῦ,	Guberno.
Gustu,	Γενοτόν,	Gustus.
Ghiliganu,	Κολεκάνος σινολοκάνος	
Îâleea,	Τάγγιον,	

Romanesce.	Elinesce.	Latinesce
Danie,	<i>Δάνος</i> ,	
Daru,	<i>Δᾶρον</i> ,	
Dafinu,	<i>Δέφην</i> ,	
Depanu,	<i>Πήνυμι</i> ,	
Desu,	<i>Δασὺς</i> ,	
Dimie, (panura)	<i>Δίμιτος</i> ,	Donus.
Doua,	<i>Δύω σι δύω</i> ,	Densus.
Dracu,	<i>Δράκων</i> ,	Duo.
Dramu,	<i>Δραχμὴ</i> ,	Draco.
Drigu, (la caru)	<i>Δρύτη</i> ,	Drachma.
Drumu,	<i>Δρόμος</i> ,	
Dusmanu,	<i>Δυσμενῆς</i> ,	
Dainosu, sau Dainitoru	<i>Δηραιός</i> ,	
		E.
Epure,	<i>Λεπόρις</i> ,	Lepus.
Eresu,	<i>Αἴρεσις</i> ,	Haeresis.
Ereticu,	<i>Λιερετικὸς</i> .	Haereticus.
Erou,	<i>Ἡρως</i> ,	Heros.
Eteru,	<i>Αἰθῆρ</i> ,	Aether.
Eftinu,	<i>Ἐνθῆτης</i> (de unde	
Eftinatace,	<i>Ἐνθῆτης</i> ,	Z.
Zamfirtu,	<i>Σάπφειρος</i> ,	Saphirus.
Zéma,	<i>Ζέμα</i> ,	
Zece,	<i>Δέκα</i> ,	Decem.
Zugravu,	<i>Ζωγράφος</i> (de unde	
Zugravescu,	<i>Ζωγραφῶς</i> ,	J.
Jderu, (animalu)	<i>Σαθέρων</i> ,	I.
Iadu,	<i>Αἴδης</i> ,	Oeconomus.
Iconomu,	<i>Οἰκονόμος</i> ,	
Isma,	<i>Ηδύοντος</i> ,	
	(Va urmá).	

BIBLIOGRAFIA.

Vomu incepe asta-data cu una carte, care de si scrisa in limb'a germana, dara coprinsulu ei a esitu din capulu si pén'a unui ingenieru romanu, alu dlui Ioanu Puscariu, fiu demnu de parintele seu dn. Ioanu cav. de Puscariu membru alu curtiei supreme la BPest'a. Aducemu la cunoscintia lectoriloru acésta inventiune noua de stereometru cu placere atatú mai mare, catu ea da cu unu argumentu mai multu, că in natiunea nostra se afla si genii matematici neasemenatu mai multi decat se crediuse pana in epoca nostra, in care un'a parte a tinerimei indemnata de betrani se aruncă cu totu zelulu pe sciintiele matematice.

Das Stereometer, privilegirtes Körper-Messinstrument von Johanu Ritter von Puscariu, Ingeieur. Mit 8 in den Text gedruckten Holzschnitten. Budapest, 1877. Preis 1 fl. 50 kr.

Mit Vorbehalt des Nachdruckes und der Ueber-

setzung in andere Sprachen. Ebenso ist auch die Patentirung, die Erzeugung und die Verwerthung des Stereometers von der Einwilligung des Erfinders bedingt.

Manualu de Arithmetica pentru gimnasiulu inferioru dupa dr. Fr. cav. de Moçnik de I. Marculetiu, profesoru gimnasiale. Partea II., pentru a trei'a si a patr'a clase. Blasius, 1877. Pretiulu 1. fl. v. a.

Manualu de Gramatic'a germana pentru scólele medie de Silv. Nestoru prof. gimn. Blasius 1877, 146 pagine, formatu 8-vo mare, cu tipariu me runtu si indesatu.

Prin cartea acésta s'a suplinitu un'a lacuna in inventiamentulu nostru preste totu, si celu gimnasiale in specie, scolarii au scapatu de tortur'a decopiarii, carea le absorbea atat'a tempu si totu nu'i dncea la scopulu doritul.

Cateches e pentru prunci scolari din scólele elementare poporale. Dupa Georgiu Mey, preotu in Schwörzkirch din diices'a de Rottenburg, de Titu Budu concipistu episcopescu, vice-notariu si asesore consistorialu. Gherl'a, 1877. Pretiulu 1 fl. 50 cr.

Fiiindu-că anulu scolasticu s'a inceputu, se recomanda librari'a W. Kraft in Blasius onoratelor institute scolastice pentru procurarea cartiloru scolastice si a aparatelor necesarie la instructiune.

Ne luamu libertate a trage atentiunea on. institute asupr'a cartelorù esite in editur'a nostra: Europa si Planigloburile, si a altoru carti si globuri terestre, ce avemu in depositu.

Comandele pentru calindarie pre anulu 1878 se primescu dejá la librari'a nostra si mai alesu pentru urmatòriile:

Amiculu poporului de V. Romanu, anulu XVIII. cu ilustratiuni 50 cr.

Calindariulu bunului economu de D. Comisia si E. Brote, anulu II. cu ilustratiune 45 cr.

Calindariu pre anulu de obsce 1878, anulu LXXXVI, cu cirile, in formatu micu, edatu de G. de Closius, 22 cr.

Se recomanda a face comandele prin asiguratiune postale si a alaturá la pretiu 5 cr., in care casu calindariulu se va spedá franco.

Comandele se voru esecutá promtu. (Foi'a scol.)

Planulu de inventiamentu pentru scólele poporale in districtulu consistorialui romanu ort. din Aradu. Aprobatu cu decisiunea consistoriala de datulu 10 Ianuarie st. v. 1877, Nr. 66/1 scol. Aradu, 1877.

Istori'a, Anatomia si Higien'a Gimnasticei dupa autorii cei mai renumiti, cu figurile cele principale traduse de C. Moceanu, profesoru de gimnastica. Bucuresci, 1876.